

DiagnostiekService:

Van oudsher vraagbaak voor groene problemen

• TEKST : JOOP VAN DOORN, PPO BOLLEN EN BOMEN
• FOTO'S : PPO

Al vele jaren weten teelt en handel de DiagnostiekService van het huidige Praktijkonderzoek Plant en Omgeving in Lisse te vinden als er vragen zijn over ziekten en afwijkingen in bloembollen en vaste planten. Ook op de locatie in Boskoop van PPO Bollen en Bomen kan men sinds enige tijd terecht bij DiagnostiekService met vragen over ziekten en afwijkingen in bomen, heesters en vaste planten.

Zo lang er bollen en knollen in Nederland zijn geteeld heeft men te maken gehad met ziekten en afwijkingen. Het was dan ook niet verwonderlijk dat na de oprichting van het Laboratorium voor Bloembollenonderzoek in Lisse door Professor van Slogteren deze legendarische bollendokter al gauw werd geconfronteerd met allerlei ziektevraagstukken. Vanaf de jaren '50 konden telers en handelaren met hun monsters bloembollen bij hem persoonlijk terecht met vragen over ziekten en afwijkingen. Vanaf 1963 heeft Piet Muller de diagnostiekservice verder uitgebreid waardoor het Laboratorium een belangrijke vraagbaak is geworden bij problemen met ziekten en afwijkingen in bloembollen. Sinds 1999 zijn het Peter Vink en Trees Hollinger die nu zorgdragen voor een zorgvuldige diagnostiekservice. Zij putten daarbij uit tientallen jaren ervaringen op gebied van afwijkingen en ziektevraagstukken in bloembollen. Sinds enkele jaren is het Laboratorium voor Bloembollenonderzoek overgegaan in Praktijkonderzoek Plant & Omgeving (PPO). Daarbij is het onderzoek naar bloembollen en boomkwekerijgewassen samengevoegd in één cluster. Deze samenvoeging van twee praktijkonderzoekinstellingen heeft ertoe geleid dat recent ook in Boskoop aan het Rijnveld 153 een diagnostiekservice is begonnen waar telers en handelaren van boomkwekerijproducten en vaste plan-

ten terecht kunnen met hun vragen over ziekten en afwijkingen. Hier staan Sabine Böhne en Fons van Kuik klaar om vragen en problemen van telers en handelaren te beantwoorden.

WERKWIJZE DIAGNOSIEKSERVICE

Meestal komt de teler of exporteur met te onderzoeken plantmateriaal naar de DiagnostiekService ter plekke. Ook worden heel vaak pakketjes met ziek plantmateriaal van over de gehele wereld opgestuurd voor onderzoek. Bovendien wordt telefonisch of middels e-mail met digitale foto's om een diagnose en advies gevraagd. Aan de hand van het zieke plantmateriaal en de bijbehorende gegevens en eventueel een persoonlijk gesprek wordt geprobeerd er achter te komen wat de aard en/of oorzaak van de ziekte of afwijking is. Daarbij wordt het plantmateriaal op het oog en zonodig microscopisch beoordeeld. Vaak kan daarna al direct een juiste diagnose worden gesteld. Als dit niet direct mogelijk is en vervolgonderzoek wenselijk dan wordt de zogenaamde tweedelijnsdiagnostiek ingeschakeld. Daarbij kunnen schimmel- of bacteriekweken worden gemaakt uit ziek en aangetast plantmateriaal. Tevens kunnen met ELISA en DNA-toetsen schimmels, bacteriën en virussen heel gevoelig en heel specifiek worden aangetoond. Als eenmaal is komen vast te staan wat

de oorzaak is van een bepaalde ziekte of afwijking volgt altijd schriftelijke rapportage. Daarin wordt voor zover mogelijk advies gegeven om het probleem of de ziekte aan te pakken of in de toekomst te voorkomen.

VERDER ONDERZOEK

Wanneer er bij DiagnostiekService meermalen bepaalde ziekten of problemen worden geconstateerd in plantmateriaal of als sprake is van een nieuwe ziekte of afwijking vindt altijd intern overleg plaats met de meest betrokken gewasspecialisten. Daarbij proberen de onderzoekers extra achtergrondinformatie te verzamelen bij de betrokken telers en exporteurs. Soms kan dit leiden tot een gericht vervolgonderzoek. Wanneer nader onderzoek wenselijk is, schrijven de onderzoekers een voorstel en leggen dat voor in bijeenkomsten met productgroepen van telers of landengroepen van handelaren en exporteurs. Soms dienen deze zelf bij DiagnostiekService een verzoek in voor nader onderzoek. Als een onderzoeksvorstel als relevant en wenselijk wordt bestempeld en bovendien een aanvraag voor onderzoeksgeld gehonoreerd wordt, bijvoorbeeld bij het Productschap Tuinbouw, kan het onderzoek worden uitgevoerd. Op deze manier zijn in de afgelopen jaren al vele onderzoeken gestart en is veel zinvol onderzoek ten bate van teelt en handel uitgevoerd

DiagnostiekService PPO Bollen vestiging Lisse

- op maandag t/m vrijdag kunnen monsters worden aangeleverd tussen 8.30-12.30
- opsturen kan ook naar Postbus 85, 2185 AB, Lisse t.n.v. DiagnostiekService
- bij de monsters is zoveel mogelijk informatie gewenst over de ziekte of afwijking
- eventueel kan informatie over de ziekte of afwijking ook worden gegeven via E-mail al dan niet met digitale foto's
- de uitslag wordt direct of uiterlijk na 1 week schriftelijk meegedeeld
- als nader onderzoek noodzakelijk is, wordt de klant hiervan op de hoogte gebracht
- de kosten voor DiagnostiekService bedragen € 65,-; bij vervolgonderzoek en schade-expertise wordt een uurtarief gerekend (€ 85,-)
- binnenkort meer informatie op de website www.ppo.wur.nl

DiagnostiekService PPO Bomen vestiging Boskoop

- op maandag t/m vrijdag kunnen monsters worden afgegeven bij de receptie van PPO Bomen, Rijnveld 153 te Boskoop
- opsturen kan ook naar Postbus 118, 2770 AC, Boskoop t.n.v. DiagnostiekService
- bij de monsters is zoveel mogelijk informatie gewenst over de ziekte of afwijking waarbij foto's (eventueel digitaal) van aangetaste en gezonde bomen/vaste planten en het perceel waarop ze staan handig zijn om een goed beeld van de aantasting te kunnen vormen.
- de uitslag wordt direct of uiterlijk na 1 week schriftelijk meegedeeld
- als nader onderzoek noodzakelijk is, wordt de klant hiervan op de hoogte gebracht
- de kosten voor DiagnostiekService bedragen € 65,-; bij vervolgonderzoek en schade-expertise wordt een uurtarief gerekend (€ 85,-)
- binnenkort meer informatie op de website www.ppo.wur.nl

ZICHT OP VEEL PROBLEMEN

Bolrot

Aaltje

In de loop van de tijd zijn door diagnostisch onderzoek veel problemen aan het licht gekomen en heeft een aantal gevallen ertoe geleid dat grootschaliger onderzoek bij specialisten en onderzoekers van PPO kan worden uitgevoerd. Tijdige waarneming van problemen kan vaak erger voorkomen. DiagnostiekService is daarom een onmisbare schakel tussen praktijk en onderzoek.

Bollenmijten in Zantedeschia Via DiagnostiekService kwam aan het licht dat bij de bewaring van Zantedeschia knollen bollenmijten veel schade kunnen aanrichten waardoor de knollen verloren kunnen gaan. Tot voor kort werd altijd aangenomen dat de bollenmijten als secundaire organismen op de knollen konden worden aangetroffen maar oriënterend diagnostisch onderzoek bracht aan het licht dat bollenmijten ook primair Zantedeschia knollen kunnen beschadigen.

Onbekende rotting bij bewaring Veel monsters van bol- en knolgewassen zijn de laatste jaren onderzocht omdat sprake was van een onbekende rotting tijdens de warme droge bewaring. Door diagnostisch onderzoek werd duidelijk dat daarbij steeds een Erwinia-bacterie een rol speelt. Daarom is hier recentelijk een groot onderzoek voor gestart.

Slechte groei potnarcis In de afgelopen maanden van 2004 werd duidelijk via diagnostisch onderzoek dat veel problemen met slechte groei bij potnarcissen van de cultivar 'Tête-à-Tête' verband houden met een aantasting door het krokusknolaaltje. Tot voor kort werd aangenomen dat dit aaltje in deze narciscultivar niet zo schadelijk zou zijn.

Bladaaltjes bij tulp Diagnostisch onderzoek bracht aan het licht dat tulpenbollen en -planten ook kunnen worden aangetast door bladaaltjes. De gevolgen voor de teelt en handel zijn nog niet goed te overzien, maar alertheid en nader onderzoek is wenselijk.